

ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "การสร้างความหมายโดยใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538" นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันเป็นการค้นหาความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคมตามมิติความเป็นจริงในแง่ของการสื่อความหมายผ่านสัญลักษณ์ภาพ โดยการวิจัยนี้มีลักษณะข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นนามธรรม ซึ่งไม่อาจนำมาศึกษาในเชิงปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้ อาทิ เช่น จินตนาการ โลกทัศน์ ปมแฝงเร้น ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์บางประการและวัฒนธรรม

การศึกษาคั้งนี้มุ่งศึกษาถึงความหมายของการนำเสนอสัตว์ทั้งในแง่ที่สัตว์เป็นตัวดำเนินเรื่อง หรือเป็นส่วนประกอบของเรื่องในภาพยนตร์โฆษณา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงแนวคิด และวิธีการนำเสนอภาพสัตว์ เพื่อใช้สร้างความหมายตามกระบวนการสร้างความหมาย โดยการนำภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ที่รวบรวมมาได้ ในระยะเวลาที่กำหนด เก็บข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ทุกเรื่องที่มีการใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" ดังนั้นการศึกษาวิจัยการสร้างความหมายโดยใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ไทยจึงมีระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลประเภทต่างๆ ดังนี้

3.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทภาพยนตร์โฆษณา

ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาสินค้า (Commercial Advertising) ทางโทรทัศน์ซึ่งได้บันทึกจากภาพยนตร์โฆษณาที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ไทยช่อง 3, 5, 7 และ 9 ตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2538 เป็นวีดิทัศน์ โดยผู้วิจัยต้องนำมาคัดเลือกเพื่อวิเคราะห์ดังนี้

3.1.1.1 ภาพยนตร์โฆษณาที่ใช้สัตว์ (animal) เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณา

3.1.1.2 ภาพยนตร์โฆษณาที่ใช้ภาพสัตว์เคลื่อนไหว (animation) หรือตัวการ์ตูนสัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณา

สำหรับภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาวิเคราะห์เฉพาะการใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" นี้ ผู้วิจัยใช้นามวิเคราะห์ทั้งสัตว์และภาพสัตว์เคลื่อนไหวที่เป็นตัวนำเสนออย่างเป็นตัวดำเนินเรื่อง และทั้งที่เป็นตัวนำเสนออย่างเป็นตัวประกอบเรื่อง

ทั้งนี้จากการคัดเลือกจากภาพยนตร์โฆษณาที่ปรากฏตามสถานีโทรทัศน์ต่างๆ นั้นมีภาพยนตร์โฆษณาทั้งหมดจำนวน 132 เรื่อง ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538
ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
1. สบู่เซฟการ์ด	สุนัข	-
2. กาแฟเย็นบรรจุกล่องเบอร์ดี	นก	-
3. ผลิตภัณฑ์สแตนเลสชุดเครื่องครัว ตรานกนางนวล	-	นกนางนวล
4. นมสดไทย-เดนมาร์กตราวัวแดง	วัว	-
5. ขนมาอัส	สุนัข	-
6. ยากันยุงไบคอน	-	ยุงสาว
7. ห้องสรรพสินค้าเดอะ มอลล์	-	ผีเสื้อ, กบ, ฮิปโป- โปเตมัส, ปลาวาฬ
8. อาหารธัญพืชตราเคลล็อกส์	-	ไก่
9. นมสดโชคชัย	วัว	วัว
10. นมผงตราหมี	-	หมี
11. สุขภัณฑ์กระจัดชุดก๊อกน้ำรุ่นประหยัด น้ำ	กระต่าย	-
12. เครื่องดื่มชูกำลังตรามิสแดง	ม้า	-
13. สหธนาคาร	นกกระจอก, นกอินทรี	-
14. รถกระบะเบนส์สันบัก เอ็ม	นกอินทรี	-
15. รถยนต์รอลโว่	กวาง	-
16. โทรทัศน์สีซิมซุงรุ่นไบโอทีวี	นกแก้ว, กวาง	-
17. น้ำตาลทรายมิตรผลชนิดช่อง	-	ไดโนเสาร์

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
18. รถกระบะนิสสันบิกเอ็มใหม่	นกอินทรี	-
19. น้ำมันเอสโซ่	เสือ	-
20. เครื่องดื่มชูกำลังตรามิสแดง (ใหม่)	ม้า (เงา)	-
21. รถยนต์โรเวอร์	นกพิราบขาว	-
22. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	ลิง	-
23. นมสดกระป๋องตราหมี	-	หมี
24. บ้านวราบดีนทร์	นกเป็ดน้ำ, ปลา	-
25. ยาทากันขุงวีเบลล์	-	ขุง
26. แชมพูออกแกนิกส์ ไลท์ แชมพู	ปลาทะเล	-
27. แป้งแคร้รุ่นเจ้าป่าซาสเก็ด	-	สิงโต
28. สีเซอร์วินวิลเลียมส์	ม้า	-
29. คอนโดมิเนียมพาร์ควิว	ปลาทะเล	-
30. ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ เซลลูลาร์ 900	งูเหลือม	-
31. การไฟฟ้านครหลวง	นกพิราบขาว	-
32. ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล	-	หุ่นยกเคโร เคโร เครื่องบิน, หุ่นแมว คิตตี้
33. รถตู้ชัชชู รุ่นบัดดี้	ไก่	-
34. เครื่องซักผ้าอีเลคโทรลักซ์	นก	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
35. เทปคาสเซ็ทและแผ่นซีดีตราอนป่า	-	สุนัข, แมว
36. เพชรเดอร์เบียร์ส์	หงส์	-
37. สายการบินนอร์ธเวสต์	สุนัขลากเลื่อน	-
38. กระเบื้องมุงหลังคาซีแพคโมเนีย	นก	-
39. กางเกงยีนส์ลีวาย	-	นก
40. รถจี๊ป	นกอินทรี	-
41. รถออลว	เสือชีต้า	-
42. น้ำยาลบคำผิดตราช้าง	-	หอยทาก
43. นิทรรศการอุตสาหกรรม Expo Technia 95	ม้าขาว	-
44. เครื่องสำอางเอสกินอล	-	สุนัข
45. สหชนาคาร	แมว, เสือ	-
46. ยางรถยนต์มิชลิน	สุนัข	-
47. ขมมเบนโตะรสบู๊ต (ในภัตตาคาร)	-	ปู
48. ชินวัตรเทเลวิซ	นกพิราบขาว, ปลาปัก , ไก่ชน	-
49. ใบบีเอ็มอินเตอร์เน็ต	นางอาย	-
50. โทรศัพท์เคลื่อนที่โมโตโรลา	แมว	-
51. คูกี้มาติเน่	นกพิราบขาว	-
52. น้ำดื่มตราดาว	ปลาการ์ฟ, กบ	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
53. วิสกี้เดอะ เพลมัส เกราส์	ไก่ป่า	-
54. บริษัทรีเจนซี่บรินด์ไทย จำกัด	สุนัขดำ, หมู, สุนัขขาว	-
55. บรินด์เฮนเนสซี่ เอ็กซ์โอ	วัวกระทิง(ขาว)	-
56. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ชุดโทรทางไกลต่างประเทศ	นกพิราบ	-
57. ยากักไอน้ำดำตราเสือดาว	เสือดาว	-
58. ผงชูรสอายุโนะโมะโตะ	ช้าง	-
59. รถบรรทุกฮีโน่ รุ่นรถผสมปูน	-	ผีเสื้อ
60. โทรทัศน์ซัมซุงรุ่นเวรลด์เบส	-	กิ้งก่า, ผีเสื้อ, เสือ
61. ห้างสรรพสินค้าจัสโก้	-	นก, ผีเสื้อ
62. รถกระบะอะซูซุ รุ่น space cab SLX	นกพิราบ	-
63. ถ่าน(แบตเตอรี่) เอเวอร์เรด	แมวดำ	-
64. ขมมเบนโตะรสปุ๊ต(ในโรงภาพยนตร์)	-	ปู
65. ขนมหั่น หั่น	ช้าง	ตะกแตน
66. เดอะ มอลล์	ม้า	-
67. น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนตร์ดีเซล ตราดีไดนามิค	ควาย	-
68. รถยนตร์โตโยต้าคัมรี่	ม้า	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
69. ซอสหอยนางรมตราแม่ครัว	นกนางนวล	-
70. บริษัทโซนี่ จำกัด	สุนัข	-
71. ขนมจีบโต้ส	-	เสื้อสีดำ
72. ก้อนดับกลิ่นวินโป	-	แมลงสาบ
73. ยาถ่ายพยาธิฟูกาคาร์	-	พยาธิเส้นด้าย
74. บริษัทรีเจนซีบรินด์ไทย จำกัด	จระเข้	-
75. เครื่องปรับอากาศชนิดซูบิชิ	-	กระรอก
76. น้ำมันบางจาก	สุนัข	-
77. น้ำดื่มตราสิงห์	-	นกฮัมมิง
78. ตู้เย็นฮีตาชิ รุ่นฮาร์โมนี	ปลาการ์ฟ	-
79. น้ำปลาตราฉลามทอง	นกยางเขน, กระรอก	-
80. ยากำจัดแมลงภายในบ้านตรา เรดวอเตอร์เบส	-	แมลงสาบ
81. บ้านในโครงการแลนด์ แอน เฮาส์	สุนัข	-
82. นมสดบรรจุกล่องตรามะลิ	สุนัข	-
83. รถโตโยต้า รุ่น RAV 4	สุนัข	-
84. รถอู่ซู รุ่น Trooper	นก	-
85. แป้งเด็กโคโคโมะ	-	สิงโต
86. มันฝรั่งทอดกรอบตราชีพแซฟ	สิงโต(ปาก), ปลาฉลาม(ปาก)	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
87. สนามกอล์ฟฟรุ๊งกวี	นก	-
88. โทรทัศน์สีพานาโซนิค รุ่นกาโอไวด์	-	แมว, สิงโต
89. น้ำมันซีสโก รุ่นท็อปกรีน 98	นกพิราบ	-
90. รถไถนามิตซูบิชิ	ควาย	-
91. โทรทัศน์สี เจ วี ซี	ปลาวาฬ	-
92. โครงการเพื่อการศึกษาผ่าน ดาวเทียมไทยคมจากกลุ่มชินวัตร	ควาย, ไก่โต้ง	-
93. ยางรถยนต์ไฟร์สโตน รุ่นไฟร์ฮ็อค	นกเหยี่ยว	-
94. วิสกี้วีโอ	-	ครึ่งสาวครึ่งฉลาม
95. ชนมบิกแบต	-	ค้างคาว
96. บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปตราหย่า รุ่นข้างน้อย	-	ข้าง
97. ชนมคูกี้สอดไส้ตราเดนม่า	-	เต่า
98. น้ำผลไม้สิงห์เพรช	-	มด
99. ชนมเฮลลีตราปีโป้	สุนัข	-
100. สวนสนุกดรีม เวิร์ลด์	-	ผึ้ง
101. ไอส์กรีมยูไนเต็ด	นก	-
102. เครื่องเสียงพานาโซนิค	แมว	-
103. รถกระบะโตโยต้ารุ่นไฮลักซ์ ไมตี้ เอ็กซ์	นกพิราบเทา	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
104. รถมอเตอร์ไซด์ควาชากรุ่นเนียน	วัว, ควาย	-
105. โทรทัศน์สีซาร์ป รุ่นก๊อดมอร์นิ่ง	-	นก, สุนัข
106. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	-	นก, ช้าง
107. โทรทัศน์สีมิตซูบิชิ รุ่นเดอะบวม	ช้าง	-
108. มันฝรั่งทอดกรอบไอดาโฮ	ม้า	-
109. น้ำมันบางจาก	กิ้งก่า, นก	-
110. บัตรเครดิตมาสเตอร์การ์ด	ม้า	-
111. หมากฝรั่งปีกบลูม	สุนัข	-
112. ขนมตราโอโจ้	-	ผีเสื้อ
113. นมเปรี้ยวบีทาเกิน	วัว	-
114. อาหารปลาตราชากูระ	ปลาการ์ฟ	-
115. น้ำยาล้างห้องน้ำ ตราวิกซอล รุ่นบลู	สุนัข	-
116. ปลาซาบะราดพริกตราปุมปุย	-	ปลา
117. ยาคุมกำเนิดตราไบวูดมาร์กาเรต	-	สุนัข, ปลาทะเล
118. นาฬิกาข้อมือชาร์ลุดอง	-	ผีเสื้อ
119. ไอส์กรีมยูไนเต็ด	วัว	-
120. หนังสือพิมพ์คินิวส์	ปลาวาฬ	-
121. บะหมี่กึ่งสำเร็จรูปตรา ไวไว	แมว	-
122. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ปลาทะเล	-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) แสดงรายชื่อภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ไทยพุทธศักราช 2538 ที่ใช้ "สัตว์เป็นตัวนำเสนอ" จำนวน 132 เรื่อง

ภาพยนตร์โฆษณา	สัตว์	ภาพสัตว์เคลื่อนไหว หรือตัวการ์ตูนสัตว์
123. หลอดไฟเรืองแสงตราฟิลิปส์	นกยูง	-
124. ขอบโต๊ะซอฟต์แวร์ชนิดไอโซ อินเจ็กชั่น ตราแอ็คแมน	ปลาทะเล	-
125. ครีมขัดเงารถยนต์ตราดิงโก	ลิง	-
126. แป้งเย็นตราเกสส์ กลิ่นมาดาม	นกพิราบ	-
127. ปะหมี่กึ่งสำเร็จรูปตราเน็ตเดิ้ลดี	จิ้งจอก, ม้า, สุนัข	-
128. ยาบ่ารุงร่างกายตราเคคินโคบาล	ม้า	-
129. เครื่องปรับอากาศตรายูนิแอร์	นกนางนวล	-
130. นาฬิกาข้อมือราโด รุ่นจูบิลี	นกพิราบขาว	-
131. ยางรถยนต์ตราบริดจิสโตน รุ่นลีโอ 617 (leo)	สิงโต	-
132. เสื้อตราซาร์ช	แมลงเต่าทอง, นก เค้าแมว, จิ้งหรีด	-

3.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ได้แก่ คอลัมน์ " อร่อยยกกำลัง " จากนิตยสาร "ผู้หญิงวันนี้"
ฉบับที่ 55 เดือนธันวาคม 2538

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ประเภทภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการบันทึกเทปจากภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ในวันอาทิตย์ถึงวันเสาร์ ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน ซึ่งผู้วิจัยได้ติดตามบันทึกลงในวีดีทัศน์เพื่อความสะดวกต่อการนำมาศึกษา แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาอันยังผลให้ผู้วิจัยไม่สามารถติดตามบันทึกภาพยนตร์โฆษณาได้ตลอดเวลา จึงพลาดการบันทึกเทปโฆษณาบางเรื่องไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ติดตามบันทึกภาพยนตร์โฆษณาที่พลาดการบันทึกในปี 2538 นั้นโดยติดตามบันทึกต่อไปเฉพาะเรื่องที่เคยออกอากาศในปี 2538 โดยบันทึกเทปเป็นวีดีทัศน์เพิ่มเติมในเดือนมกราคม 2539 จนครบถ้วน(ขาดภาพยนตร์โฆษณาที่ใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในปี 2538 ไปประมาณ 3 เรื่อง)

3.2.2 ประเภทเอกสาร

นิตยสาร "ผู้หญิงวันนี้" จากแผงขายหนังสือตลาดสามย่าน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเพื่อเข้าใจถึงลักษณะการสร้างความหมายโดยใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ได้นำเอาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็น

กรอบในการวิเคราะห์ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลประเภทภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์

วิเคราะห์จากเนื้อหาตัวบท(text) ของภาพยนตร์โฆษณาแต่ละเรื่อง ที่คัดเลือกไว้ตามลักษณะการสร้างความหมายโดยใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ว่ามีรูปแบบ มีเนื้อหาและวิธีการอย่างไร

3.3.2 ข้อมูลประเภทเอกสาร

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากนิตยสาร "ผู้หญิงวันนี้" ที่มีการอธิบายเนื้อหาเรื่องโฆษณา "ขนมเทียน เท็น" มาเป็นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

3.4 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลและผลของการศึกษาเรื่องนี้จะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยเสนอเรื่องราวในรูปแบบบรรยายถึงเนื้อหาโฆษณาพร้อมภาพประกอบ และอธิบายถึงลักษณะการสร้างความหมายโดยใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาตามที่ปรากฏในโฆษณาเรื่องนั้นๆ ในบทที่ 4 และสรุปผลการวิจัยและแสดงข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ตามลำดับ

การนำเสนอดังกล่าวข้างต้นนั้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงกระบวนการสร้างความหมายด้วยการใช้สัตว์มาเป็นตัวนำเสนอในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ไทยอย่างชัดเจน และจากข้อมูลทั้งหมดนี้พบว่าการนำสัตว์มาสร้าง ความหมายได้หลายลักษณะ โดยใช้ทั้งสัตว์จริงและสัตว์ที่มนุษย์ให้ชีวิตเป็นภาพสัตว์เคลื่อนไหว(animation) มาเป็นตัวนำเสนอเพื่อสร้าง ความหมายในงานโฆษณาทางโทรทัศน์ไทย ซึ่งทั้งคู่สามารถนำมาสร้าง ความหมายได้ในรูปแบบความหมายตรงและรูปแบบความหมาย

นัย นอกจากนี้ภาพยนตร์โฆษณาที่ใช้สัตว์เป็นตัวนำเสนอ^๕นั้นยังมีการออกอากาศซ้ำกัน เพื่อเพิ่มความถี่ในการจดจำของผู้ชมทำให้สะดวกแก่การเก็บข้อมูลเป็นวิทัศน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย